MUHAMMED BİN HÂNEFİYYE (radıyallahü anh)

Hazreti Ali'nin oğlu. Annesi Havle binti Ca'fer bin Kays-ı Hânefiyye olduğu için, İbni Hânefiyye denilir. Hicretin 21. senesinde doğdu. 71 (m. 6901)'de Medine'de vefât etti. Muhammed Hanif, Muhammed Hânefiyye ve Muhammed-ül-Ekber de denir. İsmi Muhammed, künyesi Ebü'l-Kâsım. Nesebi, Muhammed bin Ali bin Ebî Talib bin Abdulmuttalib bin Haşim bin Abd-i Menaf bin Kusey'dir.

Künyesinin Ebül Kâsım olması, Peygamber efendimiz tarafından Hazreti Ali'nin evlâdına verilen husûsî bir izin iledir. Muhammed bin Hânefiyye, Hazreti Hasan ve Hazreti Hüseyin'den sonra, Hazreti Ali'nin oğullarının en üstünü idi. Hazreti Münzir-i Sevrî buyuruyor ki: "Ben, bir defa Muhammed bin Hânefiyye'ye dedim ki, senin hem ismin hem de künyen, Peygamber efendimizin isim ve künyesi gibidir. Bu ise caiz midir?" Cevap verdi ki: "Ben, babam Hazreti Ali'den duydum. Buyurdu ki, Resûlullah'a (aleyhisselâm) arz ettim ki: "Yâ Resûlallah, sizden sonra Allahü teâlâ bana bir erkek evlad ihsân ederse ismini ve künyesini sizin mübârek isminiz ve künyeniz gibi versem bir mahzuru var mıdır?" Resûlullah (aleyhisselâm) bana buyurdu ki; "Evet oğlunuzun ismini ve künyesini benim ismim ve künyem ile verebilirsiniz. Lâkin ondan başka, ismimin ve künyemîn aynı kişide birlikte bulunması helâl değildir." Babam bunu söyledi ve bana buyurdu ki, (Resûlullah'dan (aleyhisselâm) müsaade almıştım. Onun için sana, Muhammed ismini ve Ebü'l-Kâsım künyesini verdim)

Ebû Hamza buyuruyor ki "Bir gün bir kimse Muhammed bin Hânefiyye'nin yanına geldi ve (Esselâmu Aleyke Yâ Mehdî) diye selâm verdi. İbn-i Hânefiyye buyurdu ki; (Doğru söylüyorsun. Ben insanları, hidâyete doğru yola ve hayra davet etmek ve doğru yolu göstermek bakımından Mehdî'yim. Lâkin âhir zamanda gelecek olan Mehdî (aleyhisselâm) değilim, öyle anlaşılmaması için bana selâm vereceğiniz zaman "Esselâmu Aleyke Yâ Muhammed veya Yâ Ebâ Kâsım" deyin. Başka isim ile hitâb etmeyiniz.)" buyurdu.

Muhammed bin Hânefiyye, ilimde üstün derecelere sahipti. Hazreti Abdullah İbni Abbâs ile beraber, fıkh, hadîs, tefsîr gibi ilimleri kitaplara yazdılar. Hazreti Muhammed bin Hânefiyye haramlardan ve şüpheli şeylerden sakınmakda ve güzel huyları kendinde toplamakda çok üstün olup, bu haliyle mübârek babaları, Hazreti Ali'nin husûsî muhabbet ve takdîrine mazhar olmuştu. İbn-i Hânefiyye (radıyallahü anh) aynı zamanda çok cesur ve fevkalâde kuvvet ve şecaat sahibi idi. Bu durumu bildiren çeşitli misaller vardır. Bir defa, Hazreti Ali'nin aldığı zırh biraz uzunca olduğundan, alt kısmından biraz kesilmesi icâb ediyordu. Hazreti Ali kesilmesi gereken kısmı işâretledi. Oğluna işâretli yerin alt tarafını kesmesini söyledi. Hazreti İbn-i Hânefiyye, zırhı bir eline aldı. Diğer eliyle de, işâretli yerden itibâren eliyle çekerek kopardı.

Muhammed İbn-i Hânefiyye Cemel ve Sıffîn Muharebelerine karışmak istemedi ise de, babası "Babanın bulunduğu tarafın haklı olduğundan şüphen mi var?" sözü üzerine babasının yanında yer almış ve babasının sancağını taşımıştır. Kahramanlık ve şecâatde eşsiz idi. Hazreti Ali şehîd olduktan sonra Abdullah İbn-i Zübeyr ve Abdülmelik bin Mervan arasındaki hadîselere karışmamak için Kûfe'ye hicret etti. Hazreti İbn-i Abbâs Tâifde 65 (m. 684)'de vefât edince cenâze namazını Muhammed bin Hânefiyye (radıyallahü anh) kıldırdı. Muhammed bin Hânefiyye (radıyallahü anh), Kûfe'de iken, iki defa hac yapmak istedi ise de siyâsî karışıklıklar sebebi ile yapamadı, ikinci defa da hac yapamayınca çok sayıda kimse etrâfında toplanıp, "Biz sizin emrinizdeyiz. Eğer emrederseniz harb bile yaparız." dediklerinde, İbn-i Hânefiyye (radıyallahü anh), onlara çok güzel nasîhat ve tavsiyelerde bulunup, hepsini sakinleştirdi. Daha sonra Abdülmelik bin Mervan duruma hâkim olup, herkes kendisine bîat etti. Muhammed bin Ömer, İbn-i Hânefiyye'ye bir mektûb yazarak buyurdu ki: "Ben Abdülmelik'e bîat ettim. Siz de bîat edin. Çünkü bîat edilmiyecek hiçbir sebeb kalmamıştır. Bütün ümmet Abdülmelik'e bîat etti." Bunun üzerine Muhammed bin Hânefiyye, Abdülmelik'e bir mektûb yazdı. Mektûbunda buyurdu ki, "Bismillahirrahmânirrahîm. Bu mektûb, Muhammed bin Ali'den mü'minlerin emîri Abdülmelik'e. Ben bu ümmetin içinde meydana gelen ihtilaflardan uzak durdum ve hiç kimseye bîat etmemiştim. Artık bu ihtilâflar bitti ve herkes sana bîat etti. Biliniz ki ben de bu ümmetten biriyim. Sulh ve iyilik isterim. Ben de sana bîat ettim. Gördüm ki, insanlar sizin etrâfınızda toplandı, isterim ki siz de vefakârlık

yaparsınız. Eğer haksızlık ve zulüm yaparsanız hiçbir hayrınız kalmaz. Buna rağmen bize haksızlık yaparsanız ve bîatimizi kabûl etmezseniz, biliniz ki yer yüzü geniştir.”

Abdülmelik bin Mervan mektûbu okuyup etrâfındakilere istişâre ettikten sonra yazdığı cevabî mektûbda şöyle dedi. “Ey Muhammed bin Ali, siz bize yakınsınız. Akrabâmsınız. Madem ki siz bize bîat ettiniz biliniz ki, sizin bîatinizi kabûl ettim. Size va’d ediyorum ki, siz bundan sonra Allahü teâlânın ve Resûlünün (aleyhisselâm) emânındasınız. Bizden size ve arkadaşlarınıza hiçbir zarar gelmez. Şehrinize dönüp, istediğiniz gibi hareket ediniz. Ben sağ oldukça size hiç kimse bir zarar veremez.” Abdülmelik bin Mervan daha sonra, Hicaz ve Irak’ın vâlisi olan Haccâc bin Yûsufa mektûb yazarak Muhammed bin Hânefiyye’ye hiç zarar vermemesini, Ona karışmamasını, iyilik ve ikramda bulunmasını emretti. Bunun üzerine Muhammed bin Hânefiyye, Medine-i Münevvere’ye döndü. Bâki’ mevkiinde bir ev yaptırıp, oraya yerleşmek arzusunda olduğunu Halife Abdülmelik’e bildirdi. Halife derhal izin verip evi kendisi yaptırdı. Muhammed bin Hânefiyye ailesi ile beraber o eve yerleşti. 71 (m. 690)’de Medine’de vefât etti. Cenâze namazını Hazreti Osman’ın oğlu Hazreti Eban kıldırdı. Abdullah, Hamza, Cafer, Hasan, İbrâhîm, Kâsım, Abdurrahmân ve Rukiye isimli çocukları olmuştu.

Muhammed bin Hânefiyye (radıyallahü anh) babası Hazreti Ali’den şöyle bir hadîs-i şerîf rivâyet etti: (Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Ümmetime şefaat edeceğim. Hatta Rabbim (Yâ Muhammed! râzı mısın?) diye nidâ edecek. Ben de: (Evet yâ Rabbi, râzıyım) diyeceğim.”

Muhammed bin Hânefiyye (radıyallahü anh) buyurdular ki: “Bir kimse Seyyidleri ve âlimleri severse, o kimse çok günahkâr bile olsa, Allahü teâlâ o kimseye pek çok ihsânlarda bulunur.”

“Kanaatkar olup, elini ve dilini kötülükden muhafaza edip, evinde oturan kimseye Allahü teâlâ merhamet etsin. Allahü teâlânın sevdikleriyle görüşmek onların sohbetlerine katılmak büyük bir ni’mettir. Kim bu ni’mete kavuşmuş olarak ölürse, şüphesiz Allahü teâlânın ihsânlarına ve Cennetine kavuşur ve orada sevdikleriyle beraber olur.”

“Allahü teâlânın rızası için olmayan her şey boştur, manasızdır.”

“Kimin nefsi ıslâh olmuş ise, onun nezdinde dünyânın zerre kadar kıymeti yoktur.”

“Allahü teâlâ, Cenneti nefslerinize karşılık kıldı. Nefsinizi, Cennet dururken, başka şeylere satmayınız.”

1)Tabakat-ı İbn-i Sa’d, cild-5, sh. 91

2) Hilyet-ül-evliyâ, cild-3, sh. 179

3) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye, sh. 1017

4) Vefeyât-ül-â’yân, cild-4, sh. 169

5) Ensâb-ül-Eşrâf, cild-5, sh. 214, 223, 260

6) Tabakât-ı Şîrâzî, sh. 62

7) El-A’lâm, cild-6, sh. 217

8) Kâmûs-ul-a’lâm, cild-6, sh. 4190

9) Eshâb-ı Kirâm, sh. 362